

Osebnost svoboda.

Louis N. Hammerling.

XIII.

Ako bi ne imeli ti članki nobenega drugega namena kot akademsko razpravljanje principov svobode, potem bi imeli dvomljivo vrednost, da razlagajo to, kar se je že veliko boljše razložilo poprej, kajti veliki misleci, ki so se rodili, so zagovarjali te principe ter ugotovili njihovo resnico za vse čase. Ako bi bilo priznanje resničnosti teh nazorov od strani večine jamstvo za nedotakljivost naše prostosti, potem bi lahko okreiali z roko ope, ki nas hočejo oropati teh prostosti. Večine pa niso nikdar vladale med ljudmi, tudi v tej največji moderni demokraciji ne, in večine čutijo zelo redko kedaj potrebo, da se organizirajo v obrambo pravice, vsaj toliko časa ne, dokler jih ne oropa kakšno dobro organizirana manjšina.

Dodim se poglabljamo mi v misel, da vlada narod, je nasprotno dejstvo, da vlada narod le potencialno. To pomeni toliko, da prepusti narod vlado usurpartorjem, ki imajo energijo, da se polaste oblasti ter prikože prostost po svojih lastnih nazorih.

Proti tem razmeram je in je bilo vedno le eno sredstvo in razpravljanje o tem sredstvu je zadnji namen teh člankov. Da spravi svojo moč do veljave in si zagotovi svoje pravice, mora stremeti večina za vzgledom vladajoče manjšine ter se organizirati v obrambo onih pravice, katere skuša manjšina razdreti. Moč, ki leži v številu, je pri vseh namenih in težnjah brezuspešna, dokler je ne vodi neko znanje, ki je splošno vsem in dokler je ne navdušuje kak gotov namen, v dosegu kojega smo se vsi združili.

Taka sila je pravica vonice ali glasovanja. Dasiiravno smo zelo ponosni na to, da imamo to pravico, je vendar brez vsake praktične veljave za nas, dokler je ne znamo uporabiti kot bi bila moderna puška brez vsake veljave za vojaka, ki je ne zna prijeti v roko ter ni znan z njenim mehanizmom. Ena nujnejših nalog napak je misel, da smo varni edino le raditega, ker volimo one, ki nas vladajo. Prav tako lahko je izvoliti tirane kot pa izbežati jih. V vsakem slučaju je pomankanje tega znanja, ki je neobhodno potrebno, da uporabimo v pravi smeri svojo kolektivno moč za vladanje onih, ki vladajo nas.

Naj izpraša vsak izmed volilcev svojo lastno vest v tem oziru. Ali se kaj trudi, da spozna ljudi, katerim pripomore s svojim glasom do urada? Niti eden izmed desetih volilcev ne stori tega. In vendar izročila v roke teh mož obrambo svoje prostosti, zapuščajo na stranko, kateri pripada.

V tem pa leži njegova velika napaka. On pozablja, da je njegov glas za moža, ki veruje v prikrasjanje osebne svobode, znak za stranko, ki je postavila moža, da se volilec sam strinja s prikrasjanjem osebne svobode.

Vsled tega priprednega in nepopredljivega dejstva je mogoče da primeroma majhne, a dobro organizirane stranke naroda, o katerega se domneva, da se vlada sonega sebe, vsilijo veliki večini naroda svoje lastno mnenje in svojo lastno voljo. Vsled tega je bil omogočen, da se je prikrasjalo najdražje pravice ter da s tem delom še nadaljuje in se bo nadaljevalo, ako ne bo v enajsti uri vstal narod v obrambo tega, kar je še ostalo.

Nobenega dvoma ni, da je pretežna večina naroda te dežele nasprotna ciljem in metodam onih, ki pravijo, da bodo prinesli deželni milenij s tem, da postavim potem oropajo ljudi pravice samoodločbe, kakšne produkte narave naj zavzajajo in kakšne ne, kakšnim veseljem se smejo udajati, kakšne navade smejo imeti in kaj naj počnejo na Gospodov dan, ali naj se smejejo ali jočejo.

Nobenega dvoma ni, da ima ta večina moč preprečiti uzakonjenje sličnih postav. Kljub temu pa so naši zakoniki polni takih doleč.

Odgovor je lahak. Ker prepustiti večini onih, ki tvorijo to pretežno večino, obrambo njihovih prostosti sosedu. Ker pa stori sosed isto, je posledica to, postane stvar vsakoga stvar nobenega in da vsi zanemarjajo najbolj važno dolžnost, katero se je naložilo posameznemu državljanu.

Prav radi priznamo, da dolgo-

je prostost ljubeč Amerikane globoko hvalo tujejezičnemu časopisu te dežele, ker je prvo sprožilo svarilni glas pred nevarnostjo, v katero smo zašli vsled malomarnosti in letargije pretežno večine naših volilcev.

V prihodnjih člankih hočemo v konkretnih slučajih pokazati, kaj je treba storiti od strani posameznega volilca, da se odvrne pretežno nevarnost. Vsak posameznik mora delati in ne prepuščati zadevo sosedu.

Nobena skupina v tej deželi pa ni boljše vsposobljena za obrambo ogorčenih prostosti kot ona, kateri govori tujejezično časopisje. Ta skupina je enakih nazorov, enakih misli ter zasleduje enake cilje.

Glavni namen teh člankov je bil, da se vzbudi prijateljstvo prostosti k zavesti, kakšne razmere da v resnici vladajo. V naslednjih pa hočemo navesti sredstva in metode, potem kojih se bo dalo rešiti ogorčeno prostost.

Sloven stražar Italije.

V seji italijanske poslanske zbornice ki se je vršila pred kratkim, je zastopnik beneških Slovencev, poslanec Morpurgo interpeliral vlado v zadevi gospodarske in kulturne povzdige beneških Slovencev. Govornik je povdarjal, da že dvajset let zastopa slovensko prebivalstvo Benečije, ki šteje 36.000 duš in ki živi v okrajih Sv. Peter, Čedad, Moža, Tarcent in Gemona. Potem je nadaljeval:

Zelim dokazati, kako vevlačno narodno vprašanje je, da se toplo zavzamemo za duševno življenje in da začnemo uspešnejše gibanje za kulturno povzdigo prebivalstva ob državni meji, ki je tudi vsled enakosti jezika izpostavljeno zapeljavanjem, kateri pa so bila doslej k sreči brezuspešna v očigled odkritosrčnega italijanskega čustvovanja tega ljudstva. Dogodki in Trstu, ki so nam še živo v spominu, potrjujejo ponovno potrebo in nujnost, da posvečamo posebno ne nezaupljivo, ampak budno pozornost ljudstvu, ki mora biti vedno živa straža narodnega čustvovanja.

Pomislite, gospodje tovariši, da prihajajo temu ljudstvu inevno v njegovem domačem jeziku vesti, kako so Slovani na oni strani meje v bližnjem cesarstvu predmet privilegiranih in ljubezni polnih negovanj, in pomislite, kakor se nad njimi dan za danem vrši delo privlačnosti potom zelo razširjenega časopisa. Priznati moram — in drago mi je to tukaj naglašati — da je vlada storišla v 18 letih, odkar jaz to zahtevam, nekaj za slovenske kraje Benečije, toda ne toliko, kolikor bi se smelo pričakovati. Česa potrebuje ona pokrajina, da izboljša svoje prometne zveze, da napreduje v živinoreji in poljedelstvu, v razvoju združnega življenja in na polju tehnične izobrazbe delavstva, sem že opetovano povdarjal in bom še ponavljal ob drugih prilikah. Sedaj zelim od naučenega ministra, da poskrbi za izboljšanje šolstva.

Poslanec Morpurgo je dalje omenil besed Paskvala Vilarja o nevarnosti slovanske propagande. Povdarja, da treba širiti pouk in razširjati med Slovence italijanske knjige in časopise ter zidati nova šolska poslopja. Deset popolnoma slovenskih občin v ravlini in pet v gorah potrebuje nove šole in otroške vrtee. Ustanoviti je treba otroška zabavišča kot pripravnice za šolo in ponavljalne šole. Za siromašne učence treba določiti primerne gnotne podpore. Ustanoviti je treba ljudske knjižnice in v večjih krajih šole za odrasle. Da bo pouk v jeziku, ki ga otroci ne govorijo doma, uspešnejši, naj se ustanovi več razredov, učiteljem naj se določijo posebne nagrade in razpišajo ustanove.

Lepe sanje Tomnasca — je nadaljeval poslanec Morpurgo — o zvezi slovanstva z italijansko kulturo so se neprijetno razpršile. Najnovejši dogodki, ki se vedno ponavljajo, kažejo najjasneje, da Slovani na oni strani meje nasprotujejo na vsak način našemu jeziku in naši narodnosti, da preganjajo Italijane na oni strani Idrije, sklicujoč se na staro etnično sorodstvo in hoteli privabiti Slovence iz furlanskih dolin v krog svojih delavnih in močnih politično verskih društev. Avstrija je vedno posebno dobrohotno zasledovala razmere v omejenih krajih in beneška republika je v

svoji državniški modrosti čutila vso važnost prebivalstva na skrajnih mejah. (Zato je tudi beneška republika vedno negovala in gojila razmere prijateljstva do beneških Slovencev, kakor to opisuje dr. Gruden v svoji zgodovini. Op. ured.) Za te naše stražarje vzhodnih vrat domovine zahteva od gosp. ministra pametno šolsko politiko.

Naučni minister Daneo je zahvalil poslanca Morpurgo, ker je s svojo interpelacijo povzročil v zbornici razpravo o tako visokem in patriotičnem predmetu, kakor je oni o obrambi italijanstva v slovenskih krajih Benečije potom šole. Minister pošilja takoj pozdrav onemu patriotičnemu prebivalstvu, ki se je vedno in v zvezi nemalih težav oklepalo velike matere Italije. Prosvetno delo učitelja, pripravljavnice za šolo in ponavljalne šole so sredstva, katerim mora država posvečati vso pozornost, da bo vedno bolj priklapljal Italiji ono prebivalstvo. Vlada stori vse, da bo njeno delo uspešno. Minister se nada, da bodo v najbližnji bodočnosti tudi boljše finančne razmere dopustile, da bo zamogel z obsežnimi sredstvi poskrbeti za vprašanje, ki mora biti na srečo vsem Italijanom...

Ta dogodek v rimskem monteitoriju je jasen dokaz, kako veliko važnost ima za Italijo slovenski rod. On straži njeno mejo na najbolj občutljivi točki. Kljub temu, da je italijanski Slovan lojalni državljani, vlada zanj zelo malo stori. Če se Italija zdaj spomni na svoje Slovence, kaže to resnost svetovnega položaja. Kar bo laška vlada storišla za povzdigo gospodarstva beneških Slovencev, more nas vse le zelo veseliti; s kolami pa bo hotela ljudstvo seveda poitalijančevati. "Slovenec".

Vzroki avstrijske gospodarske krize 1912—1913.

Trgovinsko-politična centrala združenih trgovskih in obrtnih zbornic in centralne zveze avstrijskih industrijcev je ravno kar izdala publikacijo o gospodarski situaciji Avstrije l. 1912. in 1913. Publikacija je izveleček poročila, ki ga je podala trgovinsko-politična centrala vladi koncem februarja, da jo opozori na resnost situacije. Nekateri podatki tega poročila so bili zaupni. Namen te akcije je bil, prepričati vlado, da je nujno potrebno, izpremeniti avstrijsko gospodarsko politiko. Naglašamo takoj, da tega namena cela akcija ni mogla doseči. V uvodu omenjene publikacije se sicer pravi, da vzrok krize l. 1912. in 1913. v Avstriji, niso bili samo nemiri na Balkanu, marveč tudi druge, popolnoma avstrijske okoliščine. To je popolnoma resnično. Toda zastoj čakamo, da bi se ti specialno avstrijski vzroki zadostno pojasnili. Poročilo se omejuje na konstatiranje, da se je kredit podražil in otežkočil, le površno se pa omenja, da ljudje vedno bolj žive čez svoje razmere, ravnotako se vse premalo omenja slabe plačilne uzance in nezadostna podjetnost, ki se mora povzdigniti z drugačnim zakonodajstvom in drugačnimi trgovinskimi pogodbami. Četudi so vse te okoliščine brezdvomno učinkovale na krizo v poslednjih dveh letih, vendar pa niso glavni vzrok, in tudi ne izključno avstrijski vzrok. Če bi centrala, kakor obeta v uvodu, v resnici zasledovala vse stopinje krize do njenih poslednjih vzrokov, bi prišla do popolnoma drugih zaključkov, kajti dandanes je pač za vsakogar javna tajnost, da so vzrok avstrijske gospodarske krize — in dandanes moremo pač govoriti že o trajni krizi — politične razmere. In ravno te so oni specifično avstrijski izvir gospodarske miserije. Po mnenju gotovih krogov, ni naloga centrale, delati politiko ter objavljati svojo sodbo o političnih stvareh; potem pa naj tudi poskuša, naslikati vladi pravi položaj ter jo pozivljati, naj izpremeni svojo smer. Mi pa mislimo, da bi trgovinsko-politična centrala nikakor ne prekoračila svojega delokroga, če bi jasno in odkrito povedala resnico, da se mora, če se naj izpremeni gospodarski položaj Avstriji, izpremeniti njena politika. Dandanes se oficijalne gospodarske organizacije še nekoliko boje povedati resnico in razentega so predstavitelji večine teh korporacij in narodnih ozirov zadovoljni z avstrijsko politiko, ki je si-

nomim za nemško politiko. Navzlic temu pa mora priti čas, ko bo relativno neprenehano gospodarstvo nazadovanje Avstrije napram ostali Evropi prisililo tudi te činitelje, da bodo dvignili glas proti politiki, ki pripravlja pogin te države. Med izključno avstrijskimi vzroki krize, ki jih navaja centrala, pogrešamo predvsem dejstvo, da bi se omenila napačna vevlastna politika Avstrije napram Nemčiji, ki navajajo na davkoplačevalce avstr. države razmeroma, in časih tudi absolutno mnogo večja bremena nego v drugih državah. Centrala sicer omenja preveliko napetje davkoplačevalcev, vendar pa si ne upa napraviti še en korak ter povedati, kje je iskati vzroke tega prevelikega napetja. Drugi glavni vzrok gospodarske zaostalosti v Avstriji je tendenca, da bi dva naroda, Nemci in Madžari, nadvladala osem avstrijskih narodov. Tej politiki se največje žrtvuje in ta politika kakor mora duši ves razvoj v Avstriji. Tudi te resnice se ne upajo odkrito priznati naše oficijalne gospodarske korporacije. In vsled tega bo tudi zadnja akcija omenjene centrale le udarec v vodo.

Rusija je pripravljena.

V "Burzovní Gazeti" je ruski vojni minister Suhomlinov — kar je javna tajnost — napisal zelo senzacionalen članek.

Suhomlinov izjavlja, da se Rusija noče vmešavati v notranje zadeve Francije, kjer so mnogi na delu, da strmoljavijo triletno vojaško službeno dobo, da pa ne more mirno gledati, če se moč Francije vsled tega oslabi.

Rusija je zvišala vsakoletni rekrutni kontingent od 450.000 na 580.000 mož. Vsako leto se torej 130.000 mladeničev več vnovči. Tudi službena doba se je za 6 mesecev zvišala. Pozimi so torej štirje kontingenti pod orožjem česar ne zmore nobena druga država: 580.000 x 4 = 2.320.000; toliko mož je v zimi v cesarski suknji!

Nasproti temu ima Nemčija zdaj v mirnem času 880.000 mož. Avstrija 500.000, Italija 410.000. Iz tega sledi, da mora Francija imeti 770.000 mož pod orožjem, ako ne, ne bo kos trozvezi. Francozi morajo tudi pomisliti, da gradi Rusija stratežne železnice na svoji zapadni meji. Francija more svoji nalogi biti le kos, če obdrži triletno vojaško službo. Suhomlinov končuje: "Francija in Rusija nočeta vojske, toda Rusija je pripravljena in upa, da bo tudi Francija ob pravem času."

Za en dolar

Jobite dnevnik "Glas Naroda" SKOZI ŠTIRI MESECE.

"Glas Naroda" izhaja v šestih dneh na 30 straneh. V njem najdete važne vesti vsakega dne, vesti iz stare domovine in zanimive povesti.

Vse osobje lista je organizirano in spada v strokovne unije.

KAJ JE "PULMOTOR"?

Ni vaša krivda, ako ne veste tega, ker navadni slovarji ne pojasnjujejo novih besed. Veliko denarja stane, ako se hoče prenoviti stari slovar ali sestaviti novega. Raditega prodajajo leto za letom isti stari slovar za isto ceno.

Pulmotor je pomembna beseda

ker predstavlja idejo, ki se je izkazala kot velik blagoslov za človeški rod.

: Čitajte razlago te besede v :

Premier Dictionary

pulmotor (pul-mo-ter) je avtomatičen aparat za vzbujanje, katerega se rabi v slučajih zastrupljenja s plinom, izlozom, pri vstopljenju, električnih udarcih, oslabljenju v narkozi, prekinjenju dihanja itd. Teža aparata znaša 46 funtov; delovanje obstaja v nasilnem dovajanju kisika v pljuča.

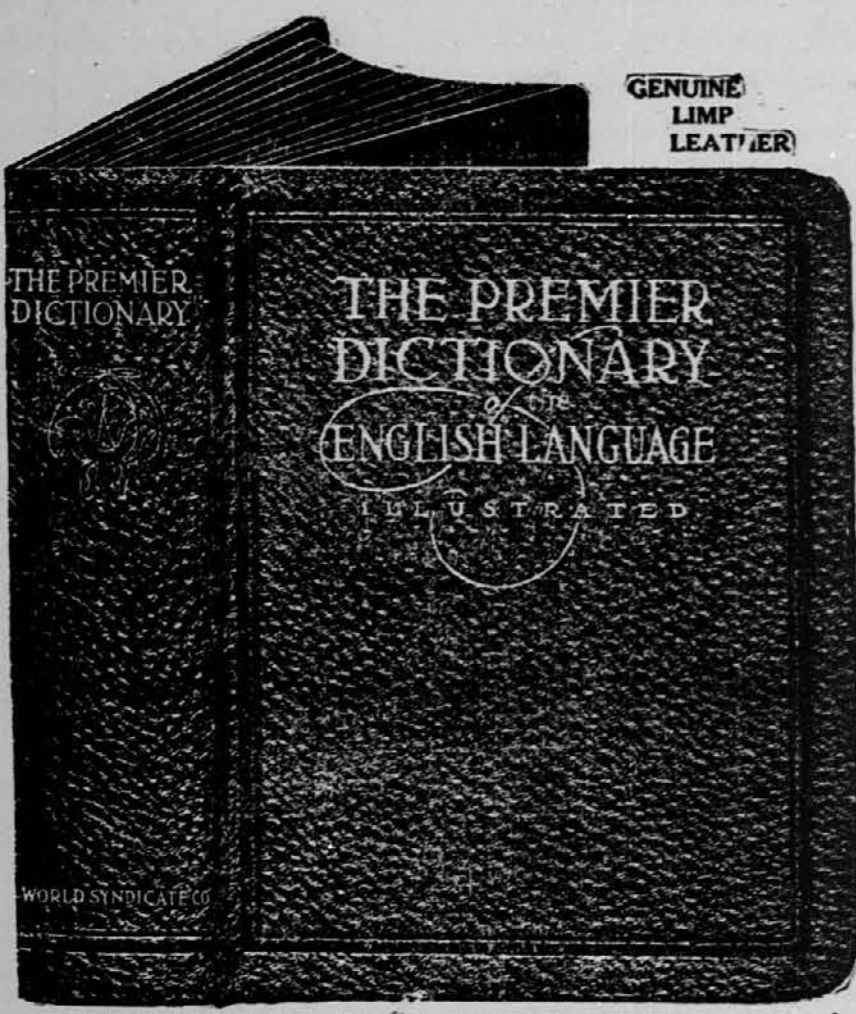
Knjiga novih besed, novih idej, novih prikazni

Posebno opozarjamo na krasno ilustrovane strani in na lepo vezbo

Knjiga, ki gre danes v svet, pripelje jutri novih prijateljev.

98c. za \$4.00 knjigo
81c. za \$3.00 knjigo
48c. za \$2.00 knjigo

Denar pošljite po Money Order ali v znakmah. Rajše Money Order.

"GREATLY REDUCED" SIZE OF THE \$4.00 BOOK.

Poglejte kupon na 6. strani. — Le 6 jih je treba.

RAZDELITEV SE VRŠI VSAK DAN PRI "GLAS NARODA"

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA", NAJVEČJI SLOVENSKI DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH.

FRANK SAKSER

Glavni urad:

82 Cortlandt St., New York, N. Y.

Pošilja

denarje v staro domovino

potom c. kr. poštne hranilnice na Dunaju; hitro in ceno.

Podružnica:

6104 St. Clair Ave. N. E. Cleveland, O.

Prodaja

parobrodne listke

za vse prekmorske parobrodne družbe po izvirnih cenah.

Tisoče Slovencev se vedno obrača na to staro tvrdko, a nihče

ne more tožiti o kaki izgubi.

